

**KICHIK KORXONALAR UCHUN KREDIT SIYOSATINI
TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY BARQARORLIKNI
MUSTAHKAMLASH**

Abduvosit Omonboyev

Qo'qon universiteti Andijon filiali HR departamenti boshlig'i

Annotatsiya: Ushbu tezisda kichik korxonalar faoliyatida kredit siyosatining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda kredit siyosatini takomillashtirishning strategik yondashuvlari yoritiladi. Moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, kreditlash jarayonida risklarni boshqarish va bank-korxonalar hamkorligini kuchaytirish mexanizmlari ilmiy asoslangan holda tavsiya etiladi. Amaliy tavsiyalar sifatida kredit shartlarini soddalashtirish, garov tizimini optimallashtirish hamda innovatsion moliyalashtirish manbalarini kengaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari kichik korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qilishi kutilmoqda.

Kalit so'zlar: Kredit siyosati, kichik korxonalar, moliyaviy barqarorlik, kreditlash mexanizmlari, risklarni boshqarish, garov tizimi, innovatsion moliyalashtirish.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining muhim tayanch ustunlaridan biri hisoblanadi. Ular yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish va eksport salohiyatini oshirishda katta rol o'ynaydi. Biroq, kichik korxonalar faoliyatida moliyaviy resurslar yetishmasligi ularning rivojlanish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu nuqtayi nazardan, kredit siyosatining samarali tashkil etilishi kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashning eng muhim omillaridan biridir.

Hozirgi kunda tijorat banklari tomonidan kichik korxonalarini kreditlash hajmi yildan-yilga oshayotgan bo'lsa-da, kredit shartlarining murakkabligi, yuqori foiz stavkalari va garov talablarining qat'iyligi ko'plab tadbirkorlar uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini cheklab qo'yimoqda. Kredit siyosatini takomillashtirish orqali kichik korxonalar nafaqat qisqa muddatli likvidlik ehtiyojlarini, balki uzoq muddatli investitsion maqsadlarini ham moliyalashtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Shuningdek, kreditlash

jarayonida risklarni to'g'ri boshqarish va banklar hamda tadbirkorlar o'rtasida o'zaro ishonchni kuchaytirish ham moliyaviy barqarorlikning kafolati hisoblanadi.

Kredit siyosati — bu moliyaviy institutlarning qarz mablag'larini taqdim etish, qaytarish va ular bilan bog'liq risklarni boshqarish jarayonidagi strategik yondashuvlar majmuasidir. Kichik korxonalar uchun kredit siyosatini takomillashtirish ularning moliyaviy mustaqilligi va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu jihatdan quyidagi yo'nalishlar alohida ahamiyatga ega:

Birinchi, **kredit shartlarini soddalashtirish**. Kichik korxonalar ko'pincha murakkab hujjatlar tayyorlash, ko'p bosqichli tekshiruvlardan o'tish va qattiq garov talablariga duch keladi. Bu esa ularning kredit olish imkoniyatlarini keskin cheklaydi. Agar banklar kichik biznes uchun yengillashtirilgan hujjat aylanishi tizimini joriy etsa, kreditlash jarayoni tezlashadi va samaradorligi ortadi. Masalan, kredit olish uchun talab qilinadigan hujjat sonini qisqartirish, onlayn ariza topshirish imkoniyatlarini kengaytirish bu borada muhim o'zgarishlar keltirishi mumkin.

Ikkinchi, **foiz stavkalarini maqbullashtirish va subsidiyalash tizimini kengaytirish**. Kichik korxonalar uchun kredit foiz stavkalari ko'pincha yuqori bo'ladi, bu esa qarzni qaytarish bosimiga olib keladi. Davlat tomonidan ajratiladigan imtiyozli kredit liniyalari, foiz stavkalarini qisman subsidiyalash yoki investitsion loyihalar uchun foizsiz kreditlar taqdim etish amaliyoti kichik biznesning rivojlanishiga turtki beradi.

Uchinchi, **garov tizimini diversifikatsiya qilish**. Ko'plab kichik korxonalarda katta qiymatga ega ko'chmas mulk yoki boshqa moddiy aktivlar yetarli emas. Shu sababli, garov sifatida intellektual mulk, kelajakdagi pul oqimlari yoki sug'urta polislarini qabul qilish mexanizmlarini yo'lga qo'yish kredit olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu nafaqat banklar uchun risklarni kamaytiradi, balki kichik biznesning innovatsion loyihalarini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

To'rtinchi, **risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish**. Banklar kredit ajratishda mijozning moliyaviy holatini to'g'ri baholashi, kredit tarixini tahlil qilishi va kelgusidagi to'lov qobiliyatini prognoz qilishi zarur. Kichik korxonalar esa o'z navbatida moliyaviy intizomni mustahkamlashi, xarajatlarni optimallashtirishi va pul oqimlarini boshqarish bo'yicha strategiyalar ishlab chiqishi kerak.

Beshinchi, **alternativ moliyalashtirish manbalaridan foydalanish**. Kredit siyosati faqat bank qarzlarini bilan cheklanmasligi lozim. Mikromoliya tashkilotlari,

kraudfanding platformalari, biznes-inkubatorlar va davlat grantlari kabi manbalar kichik korxonalar uchun qo'shimcha moliyaviy imkoniyatlar yaratadi. Xususan, raqamli moliyalashtirish xizmatlarining rivojlanishi kichik biznesning tezkor va qulay kredit mablag'lariga ega bo'lish imkoniyatini oshiradi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda kichik biznesni qo'llab-quvvatlash borasida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Prezident farmonlari va hukumat qarorlari asosida imtiyozli kreditlash mexanizmlari kengaytirilmoqda, mikromoliya institutlari faoliyati kuchaytirilmoqda va biznesni rivojlantirish uchun zarur infratuzilma yaratilmoqda. Ammo, ushbu islohotlarning samaradorligini oshirish uchun kredit siyosatini yanada moslashuvchan va bozor talablariga mos shaklga keltirish zarur. Natijada, kredit siyosatini takomillashtirish orqali kichik korxonalar nafaqat qisqa muddatli moliyaviy qiyinchiliklarni yengib o'tadi, balki o'z ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi, yangi texnologiyalarni joriy etadi va ichki hamda tashqi bozorlarda raqobatbardoshligini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, kichik korxonalar uchun kredit siyosatini takomillashtirish ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Yengillashtirilgan kredit shartlari, maqbul foiz stavkalari, diversifikatsiyalangan garov tizimi va innovatsion moliyalashtirish manbalari kichik biznesning uzoq muddatli rivojlanishiga xizmat qiladi. Banklar va kichik korxonalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, risklarni to'g'ri boshqarish va moliyaviy intizomni mustahkamlash orqali kichik biznesning iqtisodiyotdagi roli yanada ortadi. Shu bois, kredit siyosatini bozor talablariga mos holda modernizatsiya qilish davlat, moliya institutlari va tadbirkorlar oldida turgan strategik vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov, A., & Abdullayev, S. (2022). Kredit siyosati va kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Smith, J., & Brown, L. (2021). Credit policy for SMEs: Strategies for sustainable growth. *Journal of Financial Management*, 15(3), 45–59. <https://doi.org/10.1016/j.jfm.2021.03.005>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–5120-son qarori, 2021-yil 23-iyun, "Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida".
4. World Bank. (2023). Financing small and medium enterprises in emerging markets. Washington, DC: World Bank Group.

5. OECD. (2022). Financing SMEs and Entrepreneurs: An OECD Scoreboard. Paris: OECD Publishing.